

LOCLARÍ

61

DE
LA GRANADELLA

ANY 16

SETEMBRE
DEL 2014

EMILI PUJOL
TEMPS DE CULTURA,
FESTIVAL DE MÚSICA,
OPINIÓ, HISTÒRIA, ...

REPRESENTACIÓ DEL "SETGE DE LLEIDA 1707", AL CENTRE CÍVIC, DINS DELS ACTES DEL FESTIVAL DE MÚSICA

EQUIP

Paquita Nàvas
Jaume de Francisco
Carlos Gilbert

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCOS

Diputació de Lleida

SUMARI

Pàg. 4	• SAFAREIG
Pàg. 11	• OPINIÓ (Jaume Pes)
Pàg. 12	• OPINIÓ (L'Oleoturisme i la seva potència...) Dr. Francisco Garcia
Pàg. 13	• OPINIÓ (Facebook) Josep Maria Sentís
Pàg. 14	• JORDI PEIX MASIP (Adéu, companys, adéu) Jordi Peix
Pàg. 15	• INS L'OLIVERA (Entrevista a Jaume Mancusi...) Marc Abella,, Ares Flix, Mireia Protel, David Simó i Tibi Tarnadi
Pàg. 16	• RESUM DE LA HISTÒRIA DE LA VIDA DE LA GRANADELLA (IV) Jaume Pes
Pàg. 17	• LA VIDA FRIVOLA (Sobre Julià Guillemon i Joan Peruchó) Miquel M. Gilbert
Pàg. 19	• OPINIÓ (La carta del Païssatge) David Collet
Pàg. 19	• MISCEL·LANIA (La fadrina catalana/la ceiba) Elisa Torres
Pàg. 20	• LA PÀGINA DEL CLUB La Junta Directiva
Pàg. 21	• HERÀLDICA DELS COGNOMS DEL POBLE (Rosença) Pere Àngel Sanyer
Pàg. 22	• IMATGES DEL PASSAT
Pàg. 22	• TELEFONS D'INTERÉS
Pàg. 23	• BON PROFIT (Corall a la lluna)
Pàg. 24	• COL·LABORADORS

Foto portada: El Simposi Internacional Emili Puigol al Centre Cívic.

NOTA

Lo Clari és una publicació oberta a l'opinió de tothom, per tant l'equip de Lo Clari no es fa en cap cas responsable del contingut dels articles publicats.

Edició: Ajuntament de La Granadella
DL núm. L-1377-2001

Impressió: GRÀFICS MOLINO

NOTES DE PREMSA:

• ELS ARTICLES QUE NO SIGUIN D'ESTRICTA ACTUALITAT PER AL PRÒXIM NÚMERO HAN DE SER ENVIATS A L'EQUIP DE REDACCIÓ **DURANT LA SEGONA SETMANA DE NOVEMBRE** COM A MOLT TARD.

• **TOTS ELS ARTICLES (D'OPINIÓ) O CARTES ADREÇADES A LOCLARI I ENCARA QUE ES PUBLIQUIN AMB INICIALS O COM ANÒNIMS/PSEUDÒNIMS, HAN DE PORTAR LES DADES PERSONALS DELS SEUS AUTORS, ES A DIR, NOM I COGNOMS. EN CAP CAS, I MOLT A PESAR NOSTRE, ES PODRAN PUBLICAR CARTES ANÒNIMES, COM A MÍNIM S'HAURAN D'ADREÇAR AMB NOM I COGNOMS A UN DELS MEMBRES DE L'EQUIP DE REDACCIÓ.**

• **COM A REVISTA D'ÀMBIT LOCAL QUE ÉS I QUE PRETÉN SER, L'EQUIP AGRAIRIA QUE NO S'HI ENVIÉSSIN A PUBLICAR ARTICLES (D'OPINIÓ) QUE ATAQUIN DIRECTAMENT A LES PERSONES.**

loclari@hotmail.com

• 18 de juny, trobada amb les famílies al Centre de la Gent Gran, dinar i escaia en Hi-Fi al Centre Cívic.

Temps de Cultura

Des dels principis del temps... després del temps de treball, de temps, de repòs, de reflexió... acompanya també el bon temps, és doncs TEMPS DE CULTURA. Dolzades-A2

www.granadella.cat

La Granadella
del 22 de juny al 27 de juliol del 2014

Organitzat per: **ciutat de Sabadell**, **Associació La Granadella**, **Filles del Municipi**

Subvenció econòmica de l'ajuntament de Sabadell i de l'ajuntament de la Granadella

Juny

Juny 01 (dijous) - **Juny 02** (dijous) - **Juny 03** (dijous) - **Juny 04** (dijous) - **Juny 05** (dijous) - **Juny 06** (dijous) - **Juny 07** (dijous) - **Juny 08** (dijous) - **Juny 09** (dijous) - **Juny 10** (dijous) - **Juny 11** (dijous) - **Juny 12** (dijous) - **Juny 13** (dijous) - **Juny 14** (dijous) - **Juny 15** (dijous) - **Juny 16** (dijous) - **Juny 17** (dijous) - **Juny 18** (dijous) - **Juny 19** (dijous) - **Juny 20** (dijous) - **Juny 21** (dijous) - **Juny 22** (dijous) - **Juny 23** (dijous) - **Juny 24** (dijous) - **Juny 25** (dijous) - **Juny 26** (dijous) - **Juny 27** (dijous) - **Juny 28** (dijous) - **Juny 29** (dijous) - **Juny 30** (dijous)

Juliol

Juliol 01 (dijous) - **Juliol 02** (dijous) - **Juliol 03** (dijous) - **Juliol 04** (dijous) - **Juliol 05** (dijous) - **Juliol 06** (dijous) - **Juliol 07** (dijous) - **Juliol 08** (dijous) - **Juliol 09** (dijous) - **Juliol 10** (dijous) - **Juliol 11** (dijous) - **Juliol 12** (dijous) - **Juliol 13** (dijous) - **Juliol 14** (dijous) - **Juliol 15** (dijous) - **Juliol 16** (dijous) - **Juliol 17** (dijous) - **Juliol 18** (dijous) - **Juliol 19** (dijous) - **Juliol 20** (dijous) - **Juliol 21** (dijous) - **Juliol 22** (dijous) - **Juliol 23** (dijous) - **Juliol 24** (dijous) - **Juliol 25** (dijous) - **Juliol 26** (dijous) - **Juliol 27** (dijous) - **Juliol 28** (dijous) - **Juliol 29** (dijous) - **Juliol 30** (dijous) - **Juliol 31** (dijous)

...SAFAREIG

• **Finals de juny i durant tot el juliol "Temps de Cultura" a la Granadella, inaugurat pel Miquel Maria Gibert i la representació de l'obra "Terra Baixa" pel grup de teatre local, revetlla de sant Joan, bibliocursa, exposicions, tallers, xerrades, presentacions de llibres, gimcanes, cinema a la fresca, concerts de flamenc i guitarra festival memorial Emili Pujol, homenatges a la gent gran, sopars, actes pel Tricentenari i trobada d'amics del cavall.**

"ELS PAISSATGES DE L'OLI"

DISSABTE 26
 Pels matins
 • BUCONJA DE PROCEJA A LA PLAJA DE LA VILA,
 I DALLA A L'OLIV I TROBAREM FINS A PER NET.
 A LES 17h JARDINERIA I MUNTANYA DE TROBAREM I
 CONCURS DE BARRILS DE FUSTA.
 A LES 18h FERIA AMB CONCURS D'OLLIS PER TROBAREM
 TROBAREM DE 12.30h A 12.45h MONTANYA.
 A LES 20h, BARRILS D'OLLIS A LA PLAJA I BARRILS
 AMB BARRILS D'OLLIS I "L'OLIV" A LA VILA I
 LA MONTANYA 19h45 I 20.00h MONTANYA, TROBAREM
 TROBAREM A LA VILA (OLIV I BARRILS DE FUSTA).

DIUMENGE 27
 A LES 9h30h, JARDINERIA I MONTANYA
 A LES 11h, CONCURS DE BARRILS D'OLLIS I BARRILS
 TROBAREM AL CAMP DE FUTBOL I BARRILS D'OLLIS
 AMB AMB BARRILS D'OLLIS I BARRILS DE FUSTA
 DE LA VILA.
 A LES 12h, DARRER PARRILS D'OLLIS I JARDINERIA
 AMB BARRILS D'OLLIS I DESPUÉS UN BON VIATGE
 DE A TROBAREM I FINS LA MONTANYA.

26 i 27 DE JULIOL
 DEL 2014
TROBADA D'AMICS DEL CAVALL
A LA GRANADELLA

...SAFAREIG

• *Sant Jaume, amb els fanalets.*

• *16 d'agost, concert del cantautor Cesc Freixes al local dels joves.*

• *El Martí Vilà, al facebook: "La Granadella League 2014", organitza cada estiu un campionat local de fútbol sala amb diferents equips locals: STOP BAR-AXA, INTER SILVIOSTAR, ATLAS MARRUECOS, HOTEL LES GARRIGUES, BOMBERS-TRAUMARE, FORN DE PA ALBERT, JUNIOR F.C. i CASU.*

• *Activitats d'estiu de la biblioteca: bibliocursa i bibliopiscina.*

...SAFAREIG

• *12 de juny. Visita al parc de la delegada d'interior i del cap de zona de bombers.*

• *26 d'agost, el Víctor Sas, comercial d'Isagri, empresa especialitzada en programes informàtics per a l'agricultura i la ramaderia, s'instal·la al Viver d'Empreses de La Granadella. Amb aquesta ja són set les empreses que hi tenen o comparteixen algun dels quatre despatsos.*

• *Con ja va sent costum, els dies 2 i 3 d'agost, una delegació de la Granadella, va anar a la Festa Major de Pesillà de la Rivera, allí ens vàren tractar excel·lentment, i el diumenge es va fer una sortida a la platja.*

• Dilluns 1 de setembre, actes de l'Assemblea Nacional Catalana. Desplegament al davant de l'església de la pancarta dirigida a Mark Rutte (primer ministre holandès) amb el lema "El 9-N votarem llibertat", i després, al Centre Cívic "Ser o no ser catalans, aquesta és la qüestió" amb Toni Albà.

OPINIÓ

"... retrats dels últims presidents de la Generalitat i un gran retrat en blanc i negre de la gran Margarida Xirgú."

UN CATALÀ VULGAR?

Com a simple i comú mortal, tinc tot el dret a empenyar-me especialment quan em toquen la fibra sensible del meu accent garriguenc, tant per fer-ne un motiu de despreu com de moia (un insuportable "Cartanyà" per exemple).

De les moltes fòbies que m'ataquen d'una manera turmentadora, es guanya el premi especial amb or i diamants la del lleidatà, garriguenc o qualsevol nadiu d'aquesta part de Catalunya, que en traslladar-se pel motiu que sigui cap a Barcelona, canvia el seu accent per una mena de parla barcelonina (jo diria que més aviat "alpedrete") volent així fer-nos sabedors de la seva fortuna i de la nostra desgràcia.

Un dia, un senyor més gran que mon pare, el va saludar tot dient-li: -"Jaume, que no hem conegues?" i el meu pare molt saviament li va respondre: -"No! com vols que el conegui (abans li havia dit qui era) si parles d'aquesta manera?" Punt i final.

Penso que desgraciat arriba a ser renunciar als orígens i que és de poc caràcter i de molta feblesa mental el voler imitar a uns que no són ni més ni menys que altres.

Per acabar deixo una pregunta a l'aire: sabeu d'algún barceloní que havent viscut durant anys entre nosaltres hagi canviat el seu accent?

UNA CIUTAT

Si mai teniu l'oportunitat d'anar a Buenos Aires, ciutat bonica i acollidora, el primer que probablement us cridi l'atenció és la d'estar en una ciutat europea com poden ser París, Barcelona, València, ...

Recomano molt especialment dues coses a fer en aquella ciutat austral:

- Aneu a l'estació de metro (allí en diuen subte) de Lavalle on trobareu uns magnífics murals ceràmics fets l'any 1931 on hi ha la ciutat de Lleida amb l'inseparable Seu Vella i el pont vell abans de ser destruït.

- Visiteu el Centre Català al carrer Chacabuco i dins d'un gran casal modernista on, a part de sentir parlar català amb accent "rio-platense", us donaran la benvinguda els retrats dels últims presidents de la Generalitat i un gran retrat en blanc i negre de la gran Margarida Xirgú en homenatge a la seva estada i docència teatral en aquell lloc durant el seu exili (va morir a Montevideo, però).

Això sí, i acabo, el fet de ser un turista estranger passa molt per alt als bonairesns, els hi rellisca! Encara que si us fan menció de Catalunya, cal fer us del privilegi de recordar que foren empresaris catalans qui varen finançar en bona part la independència de l'Argentina i que un mataroní els hi va compondre l'himne nacional.

OPINIÓ

L'OLEOTURISME I LA SEVA POTENCIA COM A INSTRUMENT DE DESENVOLUPAMENT

"...Així, l'oleoturisme està tenint una pujança considerable en aquests últims temps. La pròpia Generalitat ha propiciat en aquestes sentit un estudi genèric sobre les potencialitats de l'oleoturisme (desembre de 2013), ..."

No hi ha dubte que estem assistint a un doble procés en molts dels nostres municipis i comarques. D'una banda en tot el territori, des de la ciutat més gran al poble més petit, des de les àrees més urbanitzades fins aquelles altres amb un clar predomini de la natura, passant pels espais rurals, s'està arrelant entre les administracions com també entre molts ciutadans la "urgència" de promoure les activitats turístiques. D'una altra banda, aquest impuls del món del turisme mostra cada cop més una heterogeneïtat de formes, un increment de la pluralitat de destinacions turístiques possibles i una creixent multiplicitat de motivacions que mouen als ciutadans nacionals i estrangers a fer turisme.

En mig de la confluència d'aquests processos, més complexos per cert del que pot semblar a primera vista, ha emergit en els darrers anys un tipus de turisme particular lligat a determinats productes agroalimentaris i als territoris on s'obtenen. Així, el bé agroalimentari es converteix en un "producte turístic en si mateix", i la seva localització -en una empresa, en un poble o en una comarca- en una "destinació turística". El cas més conegut és el del turisme enològic, que es desenvolupa al voltant del cultiu de la vinya i de l'elaboració del vi. Tal és la seva expansió, que l'activitat turística gira en aquests llocs totalment entorn del vi, no només per la cultura i paisatge del vi sinó, sobretot, per l'atractiu de les bodegues antigues i contemporànies -enteses ja com a una oferta turística global-. Això ha originat processos inversors significatius, la creació de llocs de treball directes i indirectes relacionats amb el turisme, i la posada en funcionament de nombroses instal·lacions d'allotjament i de restauració, cada cop de més nivell.

Es en aquest context en el que s'ha iniciat una translació d'aquesta lògica turística a la cultura de l'oli, especialment de l'oli amb denominació d'origen i que compta amb una "percepció social i mediàtica de qualitat". Així, l'oleoturisme està tenint una pujança considerable en aquests últims temps. La pròpia Generalitat ha propiciat en aquestes sentit un estudi genèric sobre les potencialitats de l'oleoturisme (desembre de 2013), que ratifica les possibilitats que pot tenir aquest tipus de turisme.

Conflueixen, per tant, les necessitats de les administracions d'impulsar altres activitats econòmiques i laborals en espais rurals, complementàries a les agràries, que generin riquesa i ocupació i contribueixin a minorar els desequilibris territorials i socials; les necessitats dels propis productors agraris (en aquest cas dels productors d'olives o d'oli) d'aconseguir nous ingressos més estables que no depenguin directament de l'activitat agrària; i les necessitats de la pròpia indústria turística de generar permanent nous "productes" turístics i "noves destinacions" turístiques. Evidentment, caldria afegir la permeabilitat a noves ofertes del turista que resideix en grans i mitjanes ciutats, que cada cop més busca "novetats diferencials".

A casa nostra, és clar, el territori on l'oleoturisme pot arrelar i desenvolupar-se són Les Garrigues, el que no exclou d'altres

indrets. La qualitat reconeguda nacionalment i internacionalment de la producció d'oli garriguenc amb denominació d'origen, un patrimoni paisatgístic interessant i la proximitat a algunes de les principals vies de comunicació del país, expliquen el potencial d'aquest "producte turístic".

Tanmateix, des del rigor científic i des del coneixement de nombroses experiències turístiques, cal advertir que aquest potencial pot no acabar desenvolupant-se en un producte turístic reconegut, amb capacitat d'atreure un nombre tal de turistes i de generar negoci i ocupació en un volum elevat que, realment, tingui un impacte beneficiós en els pobles i viles que configuren Les Garrigues.

Què cal tenir present perquè realment l'oleoturisme sigui una activitat d'èxit? Que tingui èxit ho entenem com el fet d'aconseguir una activitat socioeconòmica (l'oleoturisme) que sostingudament tingui capacitat de generar riquesa, de crear ocupació, d'impulsar la inversió, amb un nivell tal que arrossegui altres sectors per tal de produir un canvi estructural. Per tant, ens cal la confluència dels següents ítems:

Definir la idea-força que expliqui socialment la identitat i l'interès turístic, tant de l'oleocultura com de Les Garrigues, -així com cadascun dels pobles que la conformen i que podrien participar en un projecte turístic comarcal-.

Delimitar quins potencials turistes es busca atraure, i l'origen territorial dels mateixos, per tal d'establir estratègies de captació i de fidelització.

Promoure institucions o organismes que vehiculin la participació de les comunitats locals, l'empresariat local i comarcal i altres agents socials en el desenvolupament de les forces productives turístiques al voltant de l'oli. Aquí el lideratge del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida ha de ser clau. Ha de conjugar-se la promoció d'iniciatives turístiques institucionals amb iniciatives privades (i cal que aquestes puguin accedir a línies específiques de finançament).

Es necessita construir un sistema d'allotjament i de restauració qualitativament potent, que ara a Les Garrigues no existeix. Alinear els recursos turístics disponibles: tangibles i intangibles, naturals i patrimonials, explotats i per explotar, que poden tenir en l'oleocultura el seu epicentre.

Construir un "producte turístic" (identificable i diferenciable) i construir un "destí turístic" (un lloc que entra a ser destí dels fluxos de turistes locals, nacionals i internacionals, especialment pensant en el turisme de proximitat).

Fixar una estratègia de difusió mediàtica i social segmentada per mercats potencials.

En altres paraules. Es necessita lideratge, una idea-força comprensible socialment (un discurs turístic que conjugini tradició i modernitat), definir un producte turístic i delimitar un destí turístic, garantir la participació privada i pública, i generar un projecte turístic pel conjunt de la comarca, són condicions imprescindibles perquè l'oleoturisme pugui ser un èxit per la gent d'aquest territori.

Dr. **Francisco Garcia Pascual**

Professor Titular del Departament de Geografia i Sociologia, professor del Grau en Turisme i Viceactor de Docència de la Universitat de Lleida.

OPINIÓ

FACEBOOK

“... Qui li havia de dir al Sr. mestre el dia de la seva jubilació que seria un dels usuaris més actius del Facebook de La Granadella. Aquesta xarxa social que porta de corcoll als mestres en actiu, ...”

El que podríem anomenar “vida de poble”, és a dir, comprar a les botigues, estar a la plaça o als bars, anar al CAP, etc., solament la faig durant les vacances d'estiu i moltes festes anuals. Aquells que no vivim a La Granadella, però ens hi sentim, no estem al dia del que passa pel poble i ens enterrem de les novetats per les visites als familiars o per les seves trucades telefòniques. En aquestes ocasions, sempre apareix la clàssica pregunta: quines novetats hi ha pel poble? I d'aquí es deriva, amb més o menys intensitat, l'explicació de la vida social, les relacions familiars i laborals, la política local, les obres públiques i privades, etc. Moltes vegades t'arribaven diferents versions. Quan la informació va passant de boca en boca es modifiquen els detalls i s'afegeixen comentaris personals que al final queden com a certs. Aquell primer comentari al bar, a la pastisseria, a la peixateria, a la carnisseria, a la sala d'espera del CAP o al banc del sinòfons de la Plaça, es va repetint, modificant i ampliant fins acabar com a conversa de l'hora de dinar o sopar. Aquesta forma de comunicació és així des de fa molts anys i malgrat molts canvis tecnològics, difícilment desapareixerà. Però darrerament les xarxes socials ens permeten obtenir informació ràpida i fidedigna. Al Facebook ja hi ha 1.300 milions d'usuaris i al WhatsApp 600 milions.

A la Granadella, poc a poc es consolida el Facebook com una eina de comunicació ràpida i gràfica de la vida social. Es penjen fotos de les menjades, festes, viatges, i del que passa en el dia a dia. Cadascun dels usuaris del Facebook tenim el nostre grup de persones i entitats afegides, i això comporta que no sabem tot el que es publica. Seria impossible. Però entre les persones més actives de La Granadella, cal destacar al Ramon del Carru –Ramon Masip pels usuaris–.

Aquest “mestre jubilat”, com es bateja, ens posa al dia de la situació climatològica (aiguats, nevades, postes de sol, lluna plena); del que passa pels carrers i la Plaça del poble (rotlles dels cafès, xerrades al banc del sinòfons, carrers sense cobxes); dels detalls dels edificis que formen part de la nostra vida però que poques vegades tenim temps per contemplar-los (Església, Convent, Ermita, façanes de cases particulars). A més, publica complets reportatges de tots els actes que s'organitzen a La Granadella –que no són pocs–. Solament cal veure els que ha penjat de cadascun dels actes del Temps de Cultura i del Festival de Música tradicional i popular d'aquest any.

Però també ens ha descobert la història gràfica de La Granadella. Provenint del seu immens anxiu personal o d'altra gent del poble que s'ha engrescat a publicar fotos (com el Lluís del Colector), ens ha posat de manifest la història gràfica de la primera meitat del segle XX de la Granadella, així com fotos dels anys 60 i 70. Pocs havien tingut la sort de gaudir d'aquestes fotografies, i molts som els que aprofitem l'ocasió per guardar-nos algunes fotos.

Qui li havia de dir al Sr. mestre el dia de la seva jubilació que seria un dels usuaris més actius del Facebook de La Granadella. Aquesta xarxa social que porta de corcoll als mestres en actiu, perquè els seus alumnes es distreuen a les classes i estan més pendents de les darreres publicacions o de penjar fotos, articles i comentaris, que del que explica el mestre.

Ramón, continua així d'artista, de reporter i d'historiador gràfic, i ens ensenya les petites coses que passen al poble i que som incapaços de veure i contemplar.

Josep Maria Sentís

JORDI PEIX MASIP

ADÉU, COMPANYS, ADÉU

“... Però aquesta Terra, les Garrigues, encara pot donar molt de si mateixa. El Departament de Turisme ha iniciat una campanya per promoure l'oleoturisme als habitants de la “Gran Ciutat”...”

Fill d'una granadellenca de cal Carrau, va néixer un 25 de març de 1944 i va morir el passat 5 de juliol. Durant 7 anys va lluitar contra el càncer, que finalment no va poder superar; va rebre del govern, la Creu de Sant Jordi l'any 2008. Pioner del Banc dels Aliments i assessor de la Generalitat. Col·laborador habitual de la revista comarcal *Som Garrigues*, reproduïm aquí el seu últim article publicat el 4 de juliol passat:

Avui amb aquest article m'acomiado de tots vosaltres. Finalment, després de tant dialogar amb vosaltres us tracto de companys; de companys per aconseguir una agricultura millor. No és fàcil fer de pagès. S'ha de saber biologia, per fer una bona agricultura de producció integrada, com ens va ensenyar el doctor Bardia. S'ha de saber mecànica, per millorar els regadius, estalviar aigua per obtenir bones collites i utilitzar l'aparell de tractaments adequat. I, a més, dominar la química per fer bones plantacions d'acord amb la qualitat dels sòls i utilitzar l'adob corresponent. Ser un bon pagès vol dir, també, seguir les normes del sindicat, per tal de mantenir la qualitat de la Denominació d'Origen

de Qualitat de l'Oli de les Garrigues i de l'Organització de Productors de Fruites i Verdures, per anar el més lluny possible en la comercialització de fruita i verdures. Per a la defensa contra la climatologia, poca cosa s'hi pot fer. Això sí, posar xarxes contra la calamarsada en plantacions afilades, o una bona assegurança que permet aguantar les males anyades. Però també hi ha noves assignatures: gestionar bé l'explotació agrària, emprar noves tècniques de conreu, i sobretot, gestionar bé els papers de la política agrària comuna, abundants, però ja no tan difícils d'emplenar i sovint rendibles. Avui dia, això és ser un bon pagès, i jo no sóc un bon pagès.

Però aquesta Terra, les Garrigues, encara pot donar molt de si mateixa. El Departament de Turisme ha iniciat una campanya per promoure l'oleoturisme als habitants de la “Gran Ciutat”. En un país de més de set milions d'habitants, hi ha moltes coses per veure i tastar. La gastronomia està de moda. Les Garrigues estan prop de la gran ciutat. La terra, el paisatge d'aquesta aspra terra, la nostra Palestina, pot oferir molt encara. Arreu podreu trobar cases d'agroturisme, amb estil i gust per l'ambient rural i per passar uns dies de descans en allotjaments no gens cars i de qualitat, tot coneixent un ambient al cafè del poble, el temps de collita, havent olorat al matí les aromes de l'oli acabat de moldre.

La veritat és que la causa que us deixi és una malaltia que em segueix durant prop de set anys. Ja dura massa. I ara ja és l'hora de deixar d'escriure. El cos es debilita i poca resposta puc donar a les vostres inquietuds sobre l'agricultura de les Garrigues: una comarca que estimo i a la Granadella és on va néixer la meua mare i jo vaig passar la petita infantesa.

És per això que ja és hora d'acomiadar-se d'amics i companys de joc de la infantesa.

Adéu-siau, companys.

Jordi Peix

INS L'OLIVERA

ENTREVISTA A JAUME MONCUSÍ PRESIDENT DE L'AMPA

Jaume Moncusí és un home actiu i entusiasta. Pare de dos fills, un d'ells adolescent i alumne del INS L'Olivera, presideix des d'octubre de 2012 l'Associació de Mares i Pares. Agricultor i bomber voluntari. Li agrada la BTT, llegir llibres d'història i participar en qualsevol projecte de dinamització social.

• Des de quan ocupa el càrrec de President de l'AMPA del Institut l'Olivera?

A l'octubre d'aquest any, 2014, farà dos anys.

• Com arriba a ser president de l'AMPA?

A partir de les votacions fetes (mares i pares dels alumnes dels vuit pobles que estudien al centre).

• Quines són les principals funcions de l'AMPA?

L'Ampa representa les inquietuds de mares i pares i col·labora amb diversos projectes del centre: reutilització de llibres, La Marató de TV3, activitats extraescolars, Sant Jordi, conferències.

• A més, cal un temps de dedicació. Per tal de poder desenvolupar les tasques considera que cal invertir molt de temps? Hi ha algun moment del curs que impliqui més dedicació?

L'organització del Programa de Reutilització de llibres és el moment més complicat, segurament. Després són projectes més "lleugers".

• Amb quina periodicitat es reuneixen per tractar els diferents temes?

Normalment, cada dos mesos hi ha una reunió, tot i que poden haver-hi reunions puntuals a partir d'assumptes més urgents.

• Sens dubte per dur a terme projectes, l'aspecte econòmic és fonamental. Com es finança l'associació? Els pares abonen una quota. La Generalitat, en aquest temps de crisi no dona subvencions.

• Pensa que la participació i la implicació de les famílies en el centre escolar dels seus fills/es és important? Per què?

Si. És fonamental estar implicat amb el projecte educatiu dels teus fills; conèixer els diferents aspectes de l'educació.

• Les diferents AMPA dels centres d'educació de les Garrigues, es reuneixen en algun moment per intercanviar impressions?

Ara no, però és un projecte futur.

• Evidentment, cal un estret lligam amb la comunitat educativa per encetar iniciatives comunes. En l'actualitat, quines són les activitats que desenvolupa l'AMPA conjuntament amb l'Institut?

Activitats extraescolars de migdia (esportives i lúdiques: futbol, beisbol). Activitats molt ben valorades. Xerrades dirigides a les famílies. Relacionades amb l'eix tutorial i orientades a analitzar aspectes necessaris en l'interrelació pares/adolescents: autoestima, sexualitat, etc.

Aquest any s'en han fet dues amb l'infermera Alicia Márquez.

Col·laboració amb reunió d'inici de curs famílies 1r ESO, jornada de portes obertes.

Diada de Sant Jordi i cloenda de curs.

• Sabem que esteu treballant en la millora del projecte de reutilització de llibres. Què ens podeu explicar d'aquest projecte?

Avantatges per a les famílies... El programa permet que les famílies puguin estalviar. Cada cop hi ha menys llibres a comprar. Tanmateix educa en valors: compartir, tractar bé els materials que un altre company ha d'utilitzar el pròxim curs...

• Com valora aquesta col·laboració AMPA i Institut?

És molt positiva. La possibilitat d'intercanviar propostes i de construir entre tots: professors, alumnes, pares una educació de qualitat és un repte apassionant.

• Esteu pensant en algun projecte futur a curt termini. Ens en podeu fer alguna pinzellada?

Ara mateix volem consolidar els projectes. Volem mantenir el d'aquest any, i estem valorant d'altres aspectes. Volem fer una o dues coses cada any i fer-ho bé.

• Per acabar, què voldria transmetre de la seva experiència com a President a les famílies de l'Institut l'Olivera per animar-los a formar part d'aquesta associació?

És una experiència molt enriquidora que et permet aprendre molt i valorar, des de dintre, la feina que hi ha. Permet, tanmateix, fer un camí junts.

Us animo a participar-hi!

• Moltes gràcies.

Marc Abella, Ares Flix, Mireia Pretel, David Simó i Tibi Tasnadi
(alumnes de 4t d'ESO)

RESUM DE LA HISTORIA DE LA VIDA DE LA GRANADELLA (IV)

ELS SEGLES XIV I XV. UNA VILA JOVE I L'ART GÒTIC

"... Dels tres retaules s'en salvà un de la crema del 1936, que és el de sant Antoni-Magdalena, doncs fou venut amb anterioritat al marxant del museu episcopal de Vic, on es pot veure fora d'exposició pública."

Ja consolidada la nissaga dels Moliner com a senyors de La Granadella, Bellaguarda, Bovera, Granyena i per poc temps també Torrebesses, aquests començaran a fer treballar l'extens territori amb les forces locals i de nousvinguts, tots ells amb l'esperança de poder arrendar, potser comprar i poder formar un "fòc" a les viles (entenen-se per foc una llar amb la corresponent família amb ascendents i descendents, tot formant una unitat que s'utilitzarà per calcular el nombre aproximat d'habitants). Si tenim en compte que La Granadella, Bovera i Bellaguarda tenien vers el segle XIV uns 144 focs, podem doncs suposar que hi havia un miler d'habitants aproximadament.

Durant la baixa edat mitjana és senyor de la baronia en Pere Moliner III. Aquest demana i obté l'any 1306 el privilegi de celebrar fira els dissabtes de cada setmana. Així mateix i durant el final del seu domini, aconseguix escripturar mercès a un generós pagament, el domini jurídic i econòmic (*mer e mitg imperi*) de les viles de Bellaguarda, Bovera (Bovera és un llogaret absolutament pecuniari, car és la bouera on es crien els bous), Granyena i Torrebesses. En Pere Moliner III (sempre resident al seu palau de Lleida i paer de la ciutat) dicta la regulació dels pasturatges tot delimitant els espais a cada pastor, instal·lant "monunys" o munts de pedres a mode de fites delimitatòries, etc.

Tot i la figura jurídica del baró (aquest administra justícia personalment o delegant-ho al seu carlà del castell) el rei anomena personalment al batlle i tres jurats (personatges amb relevància de la zona que han jurat al rei i lleis) i el poble pla anomena vint regidors d'entre ells mateixos. Aquest sistema perdurà fins que Ferràn el Catòlic (1499) elevà el rang de batlle a paer en cap i la resta són paers com a Lleida. No obstant, tots dos sistemes d'administració local foren font de inacabables disputes amb la baronia fins a l'acabament definitiu d'aquesta l'any 1835.

L'art. Construcció civil i religiosa.

Tinguem en compte que la vila disposa d'una muralla que l'encercla que va des del castell (oest) fins a l'actual casa Romeu (est) i dels corals del castell (sud) fins al nucli més poblat de la vila que comprèn "les Uves", Mònica i la Palla (nord).

Cal creure que la capella del casal del castell era ja força petita per donar cabuda a un creixent i fervorós poble (la religió prima per sobre de tot i de tots) i es comença a bastir un temple independent i més espaiós de tall gòtic (vers 1350-1400) en un terreny quasi anexe al vessant est del castell i sota el patronatge femení de santa Maria o el Roser i mascui pel màrtir romà sant Montano. Recentment han quedat al descobert (part superior) els bells contraforts de l'absis. D'aquest temple es sap documentalment que tenia dues capelles dedicades a la Mare de Déu de l'Esperança i de santa Lúcia. Ambdues escultures en pedra són ara dins de l'església de sant Llorenç de Lleida i tenim a la vila la

clau de volta de la màrtir Lúcia (bastant mutilada).

La creu de terme del segle XIV i situada fins als anys vint del segle XX, davant primer de l'ermita de Gràcia i després del santuari del sant Crist, s'en va trobar un element esculpit (una Mare de Déu) durant unes obres de reparació del teulat nord de l'actual parròquia. En el seu moment vaig demanar al rector de torn poder-lo veure, fotografiar, etc. però malauradament em vaig quedar amb les ganes i a hores d'ara he perdut el rastre d'on es troba.

El mur del vessant nord (carrer La Pobla) del temple parroquial ens deixa entreveure la traça d'un arc oïval integrat en l'obra i àdhuc la possibilitat de pertànyer a l'antiga ermita gòtica de santa Maria de Gràcia i sant Sebastià.

Continuant amb l'art religiós, els retaules sobre fusta de l'ermitori de sant Antoni, dedicats per parelles a sant Joan Baptista-sant Llorenç, santa Isabel mare de la Verge-sant Jaume Apòstol i sant Antoni Abat-santa Magdalena, corresponen al corrent de pintura gòtica catalana amb influències italianes, pintats per algú de la nissaga de pintors Ferrer-Bassa.

Dels tres retaules s'en salvà un de la crema del 1936, que és el de sant Antoni-Magdalena, doncs fou venut amb anterioritat al marxant del museu episcopal de Vic, on es pot veure fora d'exposició pública.

Guardem per sort íntegrament la làpida que lluia a la façana de l'antic hospital de pobres, peregrins i beneficiats de la Seu de Lleida. Aquest baixrelleu és escrit en lletra gòtica (els hospitals d'aquesta mena foren establerts en les nostres terres a mitjans del segle XIV) i en la part inferior hi ha cisellat l'anyell místic.

Més endavant, i si s'em permet, vull dedicar-hi més detalls. També cal esperar que en un futur no molt llunyà es pugui exposar per a coneixement i admiració de tothom.

De les construccions civils en queden restes de bassaments de cases als carrers La Palla i Mònica, però el màxim exponent és el pou de la vila i el seu bell arc oïval. Aquest pou que de ben segur té el seu origen durant la llarga dominació sarraïna fou refet vers el 1300. El revestiment interior és, al meu humil entendre, fet durant un període que va del 1500 al 1550, car les pedres cisellades en forma de coixi són corresponents al gust renaixentista (en els manuals d'història de l'art s'anomenen "almohadillas").

Resumint, malgrat el que es pugui pensar, l'època del gòtic és més plena d'ombres que de llums. Els poders polítics i eclesiàstics oïegen al poble incult i si a més l'esperança de vida no supera els 40 anys de mitjana, aquesta és alimentada a la baixa amb les pestes i sequeres que assolaren Catalunya a mitjans del segle XIV amb la consegüent manca d'aliments. Malgrat tot s'obre una porta a les construccions civils i religioses amb un caire nou i més obert que en segles passats.

Jaume Pos

LA VIDA FRÍVOLA

SOBRE JULIÀ GUILLAMON I JOAN PERUCHO, EScriptors GRANADELLENCs

“... Agraeixo molt especialment a l'amic Guillamon que em permeti de reproduir en primícia per als lectors de *Lo Clarí* uns fragments del capítol en què recull l'experiència granadellenca del gran escriptor.”

Julià Guillamon (Barcelona, 1962) té una trajectòria llarga i prestigiosa com a narrador, assagista, articulista, crític literari i comissari d'exposicions culturals. Sens dubte, és una de les veus més interessants i insòlites de les lletres catalanes actuals. De fa anys, el podeu trobar, com a articulista, al número de cada dijous del diari *La Vanguardia*, amb uns textos en què sap combinar amb equilibri i brillantor el costumisme més afinat, un lirisme soterrat però d'una gran eficàcia emotiva i una força expressiva més que notable, sempre a partir de personatges, fets i situacions de la seva vida quotidiana o de les recerques més atractives que du a terme. També el trobareu, cada dimarts, al suplement “Cultura/s” del diari esmentat, amb un article de crítica literària en què s'ocupa amb detall, ponderació i una agudesia indubtable de les novetats del món literari català. Guillamon, que exerceix la crítica de llibres a *La Vanguardia* des del 1994, s'hi ha convertit en un punt de referència i en un dels crítics més seguits i respectats del panorama de les lletres del nostre país. D'altra part, Julià Guillamon és, probablement, l'estudiós més complet i capacitat de la figura, l'obra literària i el món creatiu de Joan Perucho. L'any 1989 ja ens en va oferir un assaig excel·lent i innovador, *Joan Perucho i la literatura fantàstica*,¹ que va desvetllar l'interès general per l'obra de Perucho. Després, el 1998, Guillamon va ser el comissari de la magnífica exposició multidisciplinària *El món de Joan Perucho: l'art de tancar els ulls*.² I ara està a punt de donar a conèixer un llibre nou sobre l'escriptor i la seva generació cultural, *Joan Perucho, cendres i diamants. Biografia d'una generació*, que publicarà l'editorial Cercle de Lectors/ Galàxia Gutenberg el mes de febrer vinent. Gràcies a la generositat i la gentilesa de l'autor, he pogut llegir detingudament les pàgines, àgils, precises, captivadores, que Guillamon dedica a l'estada de Perucho a la Granadella com a jutge comarcal (1948-1951) i a *Diana i la Mar Morta*,³ el llibre de relats que hi va a començar a redactar i que va completar a Banyoles, on aniria destinat, també com a jutge comarcal, després dels anys passats a la nostra vila.

Agraeixo molt especialment a l'amic Guillamon que em permeti de reproduir en primícia per als lectors de *Lo Clarí* uns fragments del capítol en què recull l'experiència granadellenca del gran escriptor.

Perucho, jutge comarcal

Un dels textos recuperats al volum *El palco. Dietario lirico de un crítico a arte, 1943-1947* relata el primer dia de feina del jutge comarcal Joan Perucho a la Granadella, a la comarca de les Garrigues:

“He tomado posesión de mi cargo. Desde la sala de la audiencia, se ve el perfil de los montes a través de la ventana, la línea azulada de la carretera. Estoy lejos de mi ciudad, aunque no excesivamente. Se oye el canto de unos niños en el silencio apacible de la calle. Me encuentro

tranquilo y miro los muebles y los libros. Hay un armario que me inquieta.”

[...]

A finals dels anys noranta Perucho va evocar aquells primers dies de jutge en un parell d'articles que va recollir en els llibres *La porta de la identitat* i *La meua visió del món. L'ambada a la Granadella, cap al tard, en autobús. A la plaça de l'Església l'esperava un dels prohoms locals, Jaume Aran, que el va convidar a sopar a casa seva, una gran mansió amb un menjador enorme, llar de foc i armaris envidrats fins al sostre. Des de la galena posterior, es podien veure els camps d'ametllers i oliveres. Aran era un gran propietari rural. Josep Rubió Sobreperere, que ha estudiat la guerra civil a les Garrigues, m'indica que l'octubre del 1936 li van incautar la casa per a ús de la col·lectivitat. Va ser alcalde entre 1950 i 1955 i, segons Perucho, exercia el càrrec amb la cerimònia pròpia d'aquests anys:*

“Presidia les processons amb la vara alta, circumspecte, i hom recorria els carrers costeruts entre gatzara musical i crits encesos i llànties esplendoroses.”

Perucho va conservar alguns papers de l'època de jutge a la Granadella que parlen d'un desnonament i d'un accident entre dos camions, sense víctimes. També va conservar la documentació relacionada amb els diners que li devia l'Ajuntament pel lloguer de la casa-habitació on vivia, que el juny de 1952 era de cinc mesos i 1.354 pessetes. L'Ajuntament les devia passar magres per pagar les dietes del jutge, perquè en una carta del 28 de gener de 1952, l'alcalde, Jaume Aran, li escriu:

“El día 4 del próximo mes de febrero se celebra en esta población, subasta pública de enajenación de tres edificios propiedad del Municipio, entre ellos, las Escuelas viejas y esperamos que haya adjudicación y, por ello, fondos en las arcas municipales.”

El 1951 la Granadella era un poble de mil tres-cents habitants. Perucho s'hostatjava a la Fonda Balcells que portava Ramona Massip “una hostalera jove, decidida i gentil, que cuinava com els àngels”. De seguida va entrar a formar part de les forces vives. Hi havia l'alcalde Jaume Aran. I el secretari de l'Ajuntament, Ramon Pané. Hi havia el metge, que es deia Duran. Hi havia el notari Pedro Crespo y Crespo (a Perucho li feia gràcia que es digués igual que el protagonista de *El alcalde de Zalamea*) i el veterinari José Colás Fernández, tots dos leonesos. Hi havia el delegat del Servicio Nacional de Regiones Devastadas, Macià Vidal. El rector irascible, Ramon Trilla. Hi havia els secretaris del jutjat: un andalús, Federico López, i un extremeño, Maximiano Cordón. Hi havia el jutge de les Borges Blanques, Jaume Farré Solé, que estava casat amb una noia de la Granadella, Maria Massip, que va ajudar molt Perucho en el seu primer destí com a jutge. Hi havia l'eminència local: el neuropsiquiatre Josep Solé Segarra, que havia estudiat

a Heidelberg i que durant molts anys va ser director de l'Institut Pere Mata de Reus. I un jove matemàtic i estudiant d'arquitectura, Miquel Maria Aragonés Virgili, que va ser President de la Delegació del Col·legi d'Arquitectes a Tarragona. Tots es trobaven al bar Esport, a la plaça de l'Església "veritable ateneu de les lletres i les arts locals".

[...]

A la Granadella, Perucho va recuperar el costum de les seves deambulacions nocturnes. Ara enlloc dels confins de Barcelona, quan el carrer Ganduxer era la frontera de la ciutat construïda, són els camps a tocar de les darreres cases del poble:

"Al vespre, abans de sopar, m'agradava de donar una volta al poble, a través dels seus carrers foscos, il·luminats tènue-ment per algun fanal polsós. De tant en tant, algú passava i saludava d'una manera gutural, inintel·ligible. Feia una mica de fred. Quan arribava a les últimes cases del poble, passat el molí de l'oli, podia veure els camps d'ordi i de blat, els ametllers i les oliveres sota la llum irreal de la lluna, pàl·lida i obsessionant. Aleshores sentia una mica de basarda, perquè el meu entorn hi havia un silenci vast, vegetal, ple de sonoritats endevinades, i em trobava sota l'estelada immensa i muda."

En aquest món idíl·lic hi ha alguns elements dissonants. A La porta de la identitat, Perucho fa una al·lusió als cotxes de Recursos, que eren els únics que circulaven per la carretera que venia de Lleida:

"Eren els anys immediatament posteriors a la nostra Guerra Civil, quan els trens anaven plens de gent amb sacs de patates i aviram cridaner. No hi havia gairebé cap cotxe per les carreteres, llevat dels de Recursos."

A La meua visió del món en dona algunes dades més, molt significatives:

"Reveig també l'astúcia del poble per a protegir-se del control dels cotxes de Recursos que ambaven entre la pols de la carretera per vigilar la producció d'oli, el millor del món. Un home amb un drap vermell bastava, dalt del campanar, per a donar el senyal i parar el molí. Totes se les pensaven en aquell temps, car la necessitat aguditzava l'enginy emmagatzemat al cervell."

És a dir que les forces vives —el notari, el veterinari, el secretari de l'Ajuntament, els secretaris del jutjat i, per descomptat, l'alcalde, que era propietari de camps d'oliveres— estaven al corrent dels tripijocs que es feien al molí per amagar una part de la producció d'oli als ulls inspectors de la Direcció General de Recursos Agrícoles y Ganaderos. De seguida que va ambar, van advertir el jutge de quins eren els senyals i de què calia fer quan ambessin els inspectors. L'escena sembla sortida d'una pel·lícula del neorealisme italià i demostra la superioritat dels poders locals sobre les superestructures estatals.

Aquest escenari de tranquil·la vida provinciana havia estat un dels indrets on, entre el 25 i el 30 de desembre de 1938 es va lluitar la Batalla de les Garrigues, després del trencament del front a Serós, Maials i Llardecans, que va obrir el camí a la caiguda de Catalunya. Era la primera vegada que Perucho trepitjava els llocs on havien lluitat els seus companys de generació. El poble mateix de la Granadella tenia ben clara l'empremta de la guerra:

"S'alça en les dues vessants d'una carena i té una església bellíssima, daurada pel temps. La guerra va esfondrar la meitat de les seves cases, i la gent emigrà vers altres terres més riques. Això li dona un aire fantasmagòric i perdut."

L'exèrcit republicà havia ocupat moltes cases del poble, convertit en una gran caserna.

Els veïns es van refugiar en els masos i les coves del

terme. El dia 28 de desembre de 1938 el poble va ser intensament bombardejat per l'aviació italiana. L'endemà, la 5ª divisió de Navarra va entrar a la Granadella i la 42ª Divisió Republicana la va defensar pam a pam. En els carrers principals del poble no hi restava pràcticament cap edifici sense desperfectes greus.

En el seu llibre *Història de la Granadella*, el doctor Josep Solé i Segarra aporta un testimoni personal dels estralls que la Guerra va deixar en el poble:

"Quan vaig anar a la Granadella al mes d'abril de 1939, després d'haver estat alliberat a Alacant en acabar la guerra pels nacionals (1 d'abril de 1939), encara vaig veure soldats republicans al nostre mas, mig colgats, així com cadàvers i ossos escampats a les trinxeres republicanes de la punta de la serra dels Llangossets, que mira a les planes de la nostra finca. Entre aquesta serra i la partida dels Coscolls del nostre terme hi va haver atacs i contraatacs violents entre les tropes dels dos costats. Els olivers nostres, com molts d'altres, es veien afectats en les seves fulles i troncs pels senyals que hi deixaren les bales i les bombes de mà que s'havien entrecruat entre els dos bàndols combatents."

Un dels textos de Diana i la Mar Morta, "La mascota", fa referència més o menys explícita a la Batalla de l'Ebre i la Campanya de Catalunya. Els dos primers paràgrafs es refereixen al pas de l'Ebre per les tropes republicanes:

"Disparaven des de l'altra riba de l'Ebre i era impossible travessar-lo. Almenys així ho creïem. A la nit, posaven uns altaveus i cridaven que lliurèssim les armes, però altres vegades ens injuriaven i feien una marea del seu odi. La trinxera era molt estreta, i anàvem plens de pols i d'immundícia. Eren moments difícils, i tots resàvem pànostrs i avemaries i demanàvem a Déu que ens salvés la vida. Jo era molt jove i pensava en la meua mare i en el meu pare. Un dia, després d'un bombardeig furios, ens trameteren l'ordre. Travessàrem el riu com poguérem, apimant el cos sota les bales, i entràrem al poble en ple migdia. Havíem amibat gairebé a complaure'ns en la pròpia desgràcia i en la pròpia llàstima. L'enemic havia abandonat el poble hores abans, i només se sentia la remor dels incomptables eixams de mosques damunt els cadàvers."

Aleshores explica una història tendra que serveix d'exorcisme als horrors viscuts:

"Al dia següent, ens traslladaren en uns grans camions a Ulldemolins, on descansàrem uns dies. Tothom estava il·lusionat amb la petita mascota, i l'alimentàvem donant-li un puré de patates i mongetes ben aixafades. Ulldemolins és un poble impregnat d'una aroma d'herbes de muntanya, i m'agradava veure les postes de sol des del gran massís del Montsant. Aleshores treia un llapis i un paper i escrivia una carta molt sentimental a una noia, gairebé desconeguda, de la qual estava enamoratíssim." Aquest és el text de Joan Perucho més directament relacionat amb la guerra fins que el 1992 va publicar les memòries *Els jardins de la melancolia* on va explicar per primera vegada la seva experiència a les bateries del Carmel. És molt possible que sorgís de pensar quin hauria estat el seu destí, si enlloc de ser hospitalitzat a causa del tifus, hagués estat destinat al front amb els altres nois de la seva lleua.

Miquel M. Gilbert

¹ Julià Guillamon, *Joan Perucho i la literatura fantàstica*, Barcelona: Edicions 62, 1980.

² L'editorial Lumbert i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en van editar un catàleg excel·lent.

³ Joan Perucho, *Diana i la Mar Morta*, Barcelona: Atzenave, 1953.

OPINIÓ

LA CARTA DEL PAISATGE

“... a les Garrigues, s'hi voldria potenciar el turisme d'interior, el qual cerca valors paisatgístics, culturals i gastronòmics.”

El paisatge és l'aspecte i característiques particulars d'una regió determinada segons les seues característiques formals, siguin físiques, biogeogràfiques o antròpiques. Mentre que el paisatgisme és el conjunt de disciplines que, mitjançant l'estudi del paisatge, en modifiquen les qualitats estètiques i funcionals. El 17 de juliol, a l'Escola de Capacitació Agrària de Les Borges Blanques, va tindre lloc una jornada tècnica amb l'objectiu de posar les bases per a una futura carta del paisatge de les Garrigues. L'Alt Penedès, el Priorat, el Berguedà, l'Alt Empordà, entre d'altres, ja han signat acords entre agents del territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valoració del medi que compten amb el seguiment de l'Observatori del Paisatge. No es tracta d'una simple declaració de principis, sinó d'un document públic a favor del paisatge on les parts es comprometen a formar part d'un projecte col·lectiu i a treballar per assolir els objectius signats. Aquest tipus d'instrument s'ha demostrat útil en altres països perquè ha servit de referència en els processos de planificació territorial i urbanística i per gestionar el paisatge segons el reconeixement del seu caràcter com a bé d'interès col·lectiu i del seu valor dinamitzador de les economies locals. Pel que fa a les Garrigues, s'hi voldria potenciar el turisme d'interior, el qual cerca valors paisatgístics, culturals i gastronòmics. L'atractiu turístic de l'oli i del vi excel·lents i respectuosos amb el medi ambient, junt amb les franges de bosc mediterrani, tenen un valor patrimonial que cal protegir per donar-lo a conèixer. Perquè un paisatge viu i dinàmic fa que l'economia també ho sigui.

David Colell

MISCEL·LÀNIA

LA FADRINA CATALANA

*Fresca al matí pels carrers
lleugera com vol d'ocella,
La qui de tots els rosers
és més flairosa porcella.*

*Quan retorna cap al tard
sembla un estel que camina
és la llum del meu esguard
arreu on passa il·lumina.*

*Quan s'hi apropen els fadrins
triant-li flors amoroses
dels seus llavis coralins
brollen paraules meloses*

*El seu caràcter humil
li don encara més bellesa
i en aquell cossat gentil
s'hi amaga un cor tot noblesa*

*Té per amigues les flors
i per dansa la sardana
i és l'encis dels amadors
la Fadrina Catalana.*

LA CEBA

La ceba a més d'ésser un aliment de primer ordre, ha estat molt usada des de l'antiguitat per les seves propietats curatives.

Constitueix un excel·lent depuratiu per la sang i per algunes dolències del sistema nerviós.

Cura també dels paràsits intestinals si es menja crua i en abundància. Per últim se li reconeixen propietats curatives contra la ronquera, el reuma i els flemons.

Recentment s'ha comprovat que el càncer és poc freqüent en països on la ceba crua constitueix un aliment bàsic. Per exemple entre els rumanesos, serbis, búlgars, espanyols i italians.

Aproveiteu-la si voleu guanyar en salut!

Elsa Torres

CLUB EXCURSIONISTA
GARRIGUES ALTES

LA PÀGINA DEL CLUB

ACTIVITATS REALITZADES

• Finals de juliol. Expedició al Tour de France de ciclistes del Club, prop del Tourmalet.

• Gairebé totes les sortides de matí a pedalar s'acaben al mateix lloc.

• 25 de juliol, "Lleida Night Run", il·luminant amb els peus el turó de la seu.

• La Yoli i la Silvia escalant a Montserrat, al cim del Bisbe, a mitjats de juliol.

• Escalant a la via Quimera 6a+.

La Junta Directiva
clubexcursionistagarrigues@gmail.com
facebook: Club Excursionista Garrigues Altas

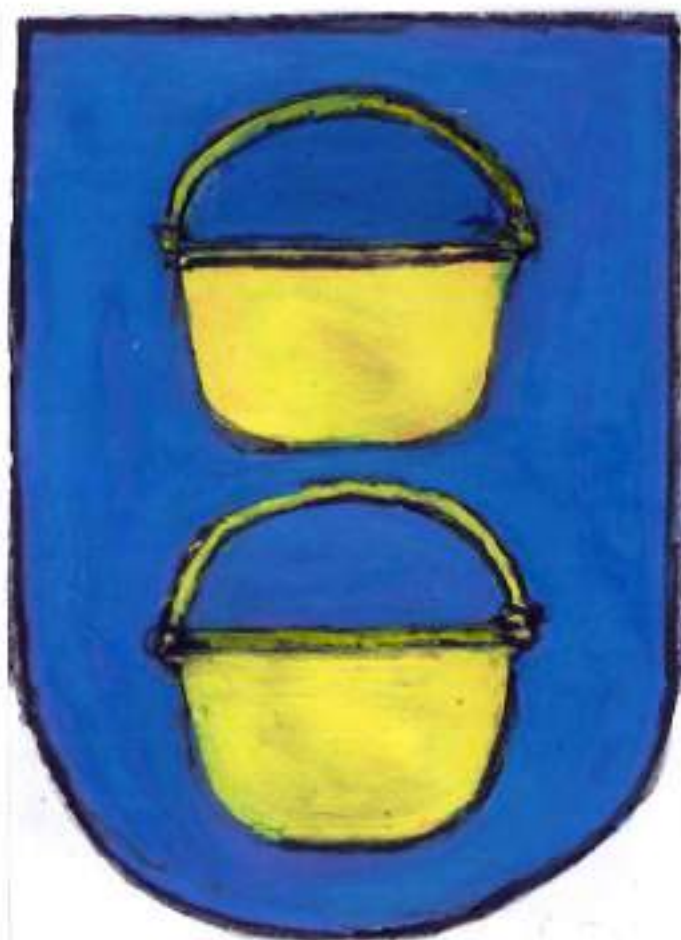
HERÀLDICA DELS COGNOMS DEL POBLE FLORENSA

Més aviat Florença. Del cognom llatí Florentia, portat per algunes santes dels primers segles del cristianisme.

Nom d'una important masia del terme de Puigcerdà (la Cerdanya), on hi ha una considerable explotació agrícola i ramadera. Dels cognomenats Florensa destaquem Adolf Florensa i Ferrer (Lleida 1889-Barcelona 1968), arquitecte que guanyà, el 1914, una càtedra a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Bastí a la Via Laietana el Casal del Metge i les anomenades Cases de Cambó, entre altres. Construí l'Hospital de Lleida i fou l'encarregat de restaurar el castell de Peralada (Alt Empordà).

Uns Florensa porten en camper d'atzur, dos calderons d'or, posats en pal.

Pere Àngel Sunyer

TELÈFONS D'INTERÈS

• AJUNTAMENT	973 133017
• BIBLIOTECA-MEDIATECA	973 133719
• CAP	973 133207
• CENTRE SERVEIS GENT GRAN	973 133710
• BOMBERS	973 133080
• COMUNITAT DE REGANTS	973 133426
• MANTENIMENT DEL REC	608 198996
• PROMOCIÓ ECONÒMICA	973 133017
• ASSISTENTIA SOCIAL	973 133408
• MOSSOS D'ESQUADRA	088

RACONS DEL NOSTRE POBLE: On es troba aquesta façana?

Resposta de Lo Clari núm. 60: Entre el carrer Vall de Boters i la carretera del Solerós.

IMATGES DEL PASSAT *(Arxiu Ramon Masip)*

RECICLAR VAL LA PENNA!

Per tot el que poses aquí paguem

Per tot el que poses aquí cobrem

Per què reciclar val la pena?

- 1- Per allargar la vida de l'abocador comarcal que està quasi al límit de capacitat. Ampliar-lo ens costarà més de 3 Milions d'euros dels que una part l'haurèm d'assumir els Ajuntaments, per tant tots nosaltres.
- 2- Les escombraries que van als contenidors verds s'anomenen RSU (Residu Sòlid Urbà). Aquestes van a parar directament a l'abocador comarcal. A part dels costos que genera el manteniment de l'abocador, per cada tona generada al nostre poble ens cobren un cànon de 12,4 €/tn. A partir del 2014 seran 15,8 €/tn. Això representa un increment del 27%.
- 3- Les escombraries que van al contenidor verd del vidre, al groc dels envasos i al blau del paper/cartró, generen uns ingressos per tona que rep l'Ajuntament per premiar el reciclatge.
- 4- Si tots reciclem com cal podem aconseguir que el preu de la recollida d'escombraries no augmenti els propers anys, i si ho fem amb consciència podem reduir.

Recicla, tots hi guanyarem!!!

BON PROFIT CONILL A LA LLAUNA

Ingredients:

- conill
- oli d'oliva verge extra
- tomata, ceba, alls, sal
- vi blanc, brandy
- pebre negre en pols

Elaboració:

S'agafa el conill es talla a trossets, posant-hi la sal al gust i es fregeix amb una paella amb l'oli d'oliva.

Quan ja està fregit es posen els trossets de conill en una llauna per apropar-la al forn.

En la paella de fregir el conill es fa un sofregit amb tomata ratllada, ceba tallada finament i molts alls tallats a làmines. Una vegada fet el sofregit es posa pel damunt dels trossos de conill que tenim a la llauna, afegint-hi vi blanc, un xic de brandy, i una mica de pebre negre en pols.

Es posa al forn durant uns minuts fins que el conill estigui tovet.

loclari@hotmail.com
www.lagranadella.cat

COL·LABORADORS

SENDROS SL
FRUITS SECS

PARTIDA COLL JUNCA S/N
TEL. 973 133 740 · FAX 973 133 741
25177 · LA GRANADELLA · LLEIDA.

www: sendros.com
E-Mail: info@sendros.com

Taller de Reparació de Vehicles i Pneumàtics

FELIP TUDEL i CHOY
Reparació de Tubs Hidràulics
d'Alta Pressió
c/ La Pobla, 58
25177 LA GRANADELLA (Lleida)

Tel. i Fax: (973) 13 35 78 · Telf. Part. (973) 13 31 19

**Forn
Marcel**
pa i pastes

**Marcel
Farran
Tolosa**

Pt. Vicens Blanch, 8
25177
La Granadella
(Lleida)

Tel.: 973 133 808

Moli de la Vall Major

Carretera de Lleida, s/n
25177 LA GRANADELLA
Les Garrigues (Lleida)

Tel. 973 13 37 28
Fax 973 13 37 28

FORN DE PA

Albert

Tel. 13 30 48
LA GRANADELLA

**STOP
BAR**

PLA DE LA VILA, 32
TEL. 973 13 30 59
25177 LA GRANADELLA (LLEIDA)

Fruits secs

Ctra. Soleris, s/n.
25177 La Granadella (Lleida)
Tel: 34 973 13 37 30
Fax: 34 973 13 36 84
e-mail: alicsa@alicsa.es
web: www.alicsa.es

ALICSA

ALMON
Serveis Generals

Alberto: 630.56.18.13 Montse: 606.30.00.94
Viver d'Empreses Garrigues Altes, despatx número 3
(C/ Vall d'en Roher, 9 - La Granadella)

CARNIS SERIA SERÓ

Pla. 5 Telèfon 973 133 311
LA GRANADELLA (Lleida)

xavier • mercè MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

C/ Marina, 35
25177 LA GRANADELLA (Lleida)
Tel. 973 13 31 10 • Fax: 973 13 33 33 • Mòbil 649 966 599
e-mail: xaviermerce@hotmail.com

Queviures ca la Silvia

**Pollastres
a l'ast**

Plaça Vicens Blanch, 5 • 25177 La Granadella
Tel. 973 133 587

SF S.C.P. **Sas Fusters**

C/ La Pobla, 69
25177 • La Granadella • Lleida

Tels. 973 133 083
650 934 861
630 149 036

Tallers Pardell

mecànica i electricitat

Josep Ramon Pardell i Anglés

Ctra. El Soleràs, s/n
25177 LA GRANADELLA (Lleida) Tel. 973 133 071

estHER
MERCERIA

Av. València, 16 25001 LLEIDA
Tel. 973 20 06 02 • Fax 973 20 85 89

www.merceriaesther.cat

carlos gibert
solucions gràfiques

tel. 626 755 103
e-mail: crisgbrt@gmail.com
la pobla, 19 - 3a 25177 la granadella

Caja Hispana de Previsión y Crédito

SOCIEDAD COOPERATIVA

Domicilio social: Lauria, 18 y Caspe, 42 - BARCELONA

Servicio de Previsión

Suscripciones de pólizas de
ahorros a 10, 15 y 20 años.

Suscripciones de Títulos al
contado.

Servicio de Préstamos

Préstamos de carácter co-
mercial. — Préstamos con
garantía de póliza. — Prés-
tamos con garantía perso-
nal.

Servicio de Cartera

Cobro y negociación de efectos sobre la plaza y provincias.
Cuentas individuales a la vista y a plazo fijo. — Giros.
Cobros y pagos. — Negociaciones.

Servicio Jurídico-Administrativo

Consultas gratuitas - Cobro de Créditos - Tramitación asuntos Judiciales

Agencia de Lérida: S. Antonio, 47 - Teléfono

TARDA D'ESTIU AL MAS DE RUE